

Priručnik za procjenu
zdravstvenog stanja
izbjeglica i migranata
u EU-u/EGP-u

Priručnik za zdravstvene djelatnike

Europska komisija

Glavna uprava za zdravlje i sigurnost hrane

Publikacije

1049 Bruxelles

BELGIJA

Tiskano izdanje	ISBN 978-92-79-52035-8	doi:10.2875/294617	EW-01-15-731-HR-C
PDF	ISBN 978-92-79-52047-1	doi:10.2875/669606	EW-01-15-731-HR-N

Luxembourg: Ured za publikacije Europske unije, 2015.

© Europska unija, 2015.

Umnožavanje je dopušteno uz uvjet navođenja izvora.

Printed in Luxembourg

Svrha priručnika

Ovaj je priručnik sastavljen kako bi se liječnicima pružilo sljedeće:

- pregled postupka procjene zdravstvenog stanja migranata;
- smjernice o važnim uvjetima procjene zdravstvenog stanja (popis parametara);
- standardizirani postupak dobivanja odgovarajućih, točnih i sveobuhvatnih informacija.

U ključni protokol procjene zdravstvenog stanja bit će uključeno sljedeće:

- prikupljanje medicinske anamneze, uključujući status cijepljenja;
- nalazi tjelesnih pregleda, uključujući pregleda općeg stanja organizma;
- osnovna ocjenu duševnog zdravlja;
- naznake u pogledu potreba za praćenjem ili liječenjem.

Protokol procjene zdravstvenog stanja oslanja se na opsežno iskustvo IOM-a u provođenju procjena zdravstvenog stanja migranata. Konkretno, protokolom se pružaju smjernice liječnicima u pogledu procjena zdravstvenog stanja migranata na područjima gdje nije dostupna druga dijagnostička potpora osim kompleta brzih testova u svrhu otkrivanja stanja kojima je potrebna neposredna pomoć ili praćenje.

Ključni pojmovi i definicije

Procjena zdravstvenog stanja – Procjena zdravstvenog stanja sastoji se od ocjene zdravstvenog stanja tjelesnog i duševnog zdravlja migranata prije njihova odlaska u zemlju tranzita ili odredišta ili po njihovu dolasku u tu zemlju. U procjene zdravstvenog stanja uključeni su medicinski pregledi i pregledi medicinske anamneze migranta. U povezane usluge može biti uključeno preventivno i/ili kurativno liječenje ili upućivanje na liječenje, savjetovanje, zdravstveno obrazovanje, priprema obrazaca o zdravlju migranata te pomoć u pogledu zdravlja na putu. Procjenama zdravstvenog stanja mogu se utvrditi i ozbiljna medicinska stanja kako bi se mogli izraditi odgovarajući planovi kojima bi se osiguralo da migranti kojima se osigurava pomoć putuju na siguran i dostojanstven način, da su sposobni za putovanje, da im se pruži odgovarajuća zdravstvena pomoć kad im je potrebna te da ne predstavljaju zdravstveni rizik za druge putnike ili zajednice koje ih prihvaćaju.

Liječnik koji obavlja pregled – U kontekstu ovog dokumenta, liječnik koji obavlja pregled znači zdravstveni stručnjak koji provodi početne procjene zdravstvenog stanja bez obzira na buduće susrete pri praćenju ili na drugim točkama liječenja.

Stanje – Tjelesni ili duševni poremećaji pojedinca koje identificira ili na koje upozori pojedinac ili liječnik koji obavlja pregled na temelju anamneze, pregleda i naknadnih testova.

Ozbiljno medicinsko stanje – Ozbiljnim medicinskim stanjem smatraju se stanje, bolest ili invalidnost koji bi mogli utjecati na put ili udomljavanje/smještanje izbjeglica ili migranata u bilo kojoj fazi. U **fazi prije odlaska** ozbiljnim medicinskim stanjem može se smatrati stanje koje utječe na sposobnost pojedinca da donese samostalnu odluku (npr. duševni poremećaj ili invalidnost, poremećaji povezani s ovisnosti) ili stanje koje pokazuje da postoji potreba za ozbiljnom zdravstvenom pomoći na konačnom odredištu (npr. ozbiljno kronično stanje ili pogoršanje stanja, stanje za koje je potrebno specijalističko liječenje). U **fazi putovanja** ozbiljnim medicinskim stanjem može se smatrati stanje koje utječe na sposobnost putovanja pojedinca ili pokazuje da postoji potreba za posebnim organiziranjem putovanja, kao što je medicinska pratnja, osiguravanje invalidskih kolica ili nosila. U **fazi dolaska** zbog ozbiljnog medicinskog stanja osigurava se kontinuirana zdravstvena skrb, kao što su upućivanja i drugi segmenata reintegracije povezanih sa zdravljem.

Zdravlje na putu — Odnosi se na zdravlje pojedinaca tijekom migracijske faze putovanja (ili kretanja). U zdravstvenu pomoć u tom kontekstu uključeno je ublažavanje zdravstvenih rizika koji mogu proizići iz putovanja. Ti zdravstveni rizici proizlaze iz međudjelovanja nekoliko čimbenika, uključujući trajanje putovanja, način i uvjete putovanja (npr. cesta, zrak, brod itd.), razinu pristupačnosti odgovarajućih zdravstvenih usluga tijekom putovanja i na konačnom odredištu te prijašnje zdravstveno stanje putnika.

Sposobnost putovanja – Tjelesno ili duševno stanje koje pojedincu omogućuje sigurno putovanje bez znatnih rizika od pogoršanja u normalnim okolnostima, bez rizika od ugrožavanja sigurnosti drugih putnika ili uzrokovanja (kao rezultat predvidljivih zdravstvenih poremećaja) logističkog ili financijskog tereta (npr. kao rezultat preusmjeravanja leta radi potrebe za medicinskom pomoći). To podrazumijeva procjenu rizika tijekom putovanja i potrebe za stabilizacijom prije putovanja.

Kontinuirana skrb – U kontekstu migracija kontinuirana skrb odnosi se na načelo uspostavljanja odgovarajućih mehanizama kontinuirane zdravstvene skrbi u zemljama podrijetla, tranzita i odredišta. To se primjenjuje na pojedince s poznatim kroničnim, ali stabilnim zdravstvenim

stanjima, kojima je potrebna dugoročna medicinska skrb (npr. dijabetičari kojima je potreban inzulin, teška hipertenzija, poremećaji s napadajima itd.) i one kojima je potrebno kontinuirano liječenje i čiji bi prekid liječenja znatno utjecao na javno zdravlje (npr. tuberkuloza, HIV/AIDS). Taj se pojam može primijeniti i na one kojima je potrebna specijalizirana pomoć u skoroj budućnosti (npr. potreba za operacijom, trudnoća ako su u prošlosti postojale komplikacije, duševno zdravlje) ili na one kojima je potreban poseban smještaj, obrazovanje i/ili smještaj u institucije. Dokumentaciju pojedinaca kojima je potrebna kontinuirana skrb trebao bi označiti liječnik koji obavlja pregled.

Kriza mobilnosti ljudi s kojom se suočava EU složena je te se vlade Europske unije suočavaju s izazovima u rješavanju zdravstvenih potreba sve većeg broja migranata koji pristižu iz različitih dijelova svijeta. Trenutačno ne postoji standardizirani pristup procjenama zdravstvenih potreba tih migranata, od kojih su mnogi danima ili tjednima putovali pješice, izloženi različitim vremenskim uvjetima i mogućim traumama te bez pristupa primjerenj hrani, vodi, skloništima i zdravstvenim uslugama.

Osobni zdravstveni karton trebao bi biti standardni instrument za procjenu zdravstvenog stanja izbjeglica i migranata koji dolaze u EU/EGP, neovisno o mjestu njihova ulaska i/ili boravka u trenutku provođenja procjene zdravstvenog stanja. Procjena zdravstvenog stanja, temeljena, prije svega, na osobnoj povijesti bolesti, tjelesnim pregledima i procjenama duševnog zdravlja, bit će usmjerena na ocjenjivanje zdravstvenih potreba novopristiglih izbjeglica/migranata u pogledu akutnih ili kroničnih stanja, određenih zaraznih ili nezaraznih bolesti, statusa imunizacije, ozljeda ili poremećaja duševnog zdravlja. Ovisno o kontekstu, u nju bi mogli biti uključeni i osnovni laboratorijski testovi. Prema potrebi će se omogućiti neposredno liječenje te označiti postoji li potreba za obveznim ili preporučenim praćenjem. Procjene zdravstvenog stanja u potpunosti su dobrovoljne i razdvojene od svih pravnih odluka u pogledu ulaska/izlaska ili boravka. Primjenjivat će se jednaka jamstva u pogledu privatnosti, povjerljivosti, kulturnih potreba ili drugih potreba koja se obično primjenjuju tijekom pružanja zdravstvene skrbi.

Uzimajući u obzir kontekst nedavnih dolazaka izbjeglica i migranata u EU/EGP, procjene zdravstvenog stanja provodit će se na različitim mjestima, kao što su uspostavljene točke za pružanje pomoći, centri za prihvata ili registraciju, bolnice ili centri za pružanje zdravstvene skrbi. Bez obzira na to što su ta mjesta ponekad udaljena ili prenapučena, osigurat će se odgovarajuća razina privatnosti za uzimanje povijesti bolesti i provođenje kliničkih pregleda.

Pretpostavke i ograničenja

U ovom je priručniku naveden okvir pružanja usluga početne procjene zdravstvenog stanja izbjeglicama i migrantima. Procjene zdravstvenog stanja u trenutačnoj situaciji migracija u EU-u/EGP-u usmjerene su na utvrđivanje neposrednih potreba za zdravstvenom skrbi i praćenjem, odvojenih od pravnih ili administrativnih pitanja u vezi s migracijom.

Sljedeće se pretpostavke primjenjuju na postupak procjene zdravstvenog stanja opisan u ovom priručniku:

- Procjene zdravstvenog stanja provode se na dobrovoljnoj osnovi uz potpuno poštovanje povjerljivosti pacijenta.
- Uspostavlja se sustav dokumentiranja i upućivanja u slučaju potreba za hitnom medicinskom skrbi. Potrebno je obavijestiti lokalne ustanove za zdravstvenu skrb. Prema potrebi osigurava se kontinuirana skrb ili liječenje, lokalno ili na konačnom odredištu.
- Procjene zdravstvenog stanja u skladu su s nacionalnim mehanizmima za izvješćivanje, na primjer u pogledu izvješćivanja o bolestima koje su problem javnog zdravlja te ne predstavljaju usporedni sustav. Pravodobno će se izvještavati o stanjima za koja je to potrebno.
- Procjene zdravstvenog stanja provode kvalificirani zdravstveni stručnjaci upoznati s određenom kulturom. Procjene duševnoga zdravstvenog stanja ovise o određenim osjetljivostima i iskustvima ciljnog stanovništva. Prema potrebi, na raspolaganju su prevoditelji specijalizirani za područje medicine i kulturni posrednici.
- Procjene zdravstvenog stanja smatraju se prilikom za provođenje mjera prevencije, uključujući savjetovanje i/ili zdravstveno obrazovanje.
- Za skupine migranata koje ulaze u EU/EGP postoje jednaki rizici od razvoja zaraznih bolesti kao i za stanovništvo EU-a, a u nekim su slučajevima oni čak i osjetljiviji. Stoga je važno omogućiti im jednaku razinu zaštite u pogledu zaraznih bolesti, uključujući one koje se sprječavaju rutinskim cijepljenjem, koju ima i mjesno stanovništvo. Nadalje, te skupine mogu biti izložene posebnim rizicima od zaraznih bolesti povezanim s njihovom zemljom podrijetla, zemljama kroz koje su prošli tijekom migracije te uvjetima kojima su bili izloženi tijekom migracije. Ovaj dokument služi kao podsjetnik zdravstvenim djelatnicima na terenu o riziku.
- Rizik od pojave zaraznih bolesti u zemljama EU-a/EGP-a zbog trenutačnog priljeva skupina migranata vrlo je nizak. Oni ne predstavljaju znatan rizik za stanovništvo EU-a/EGP-a.

Postupak i protokol

Opis postupka procjene zdravstvenog stanja migranata

Postupak procjene zdravstvenog stanja započinje upisom pacijenta ili uzimanjem osnovnih informacija za kontakt pacijenta. Liječnik koji obavlja pregled može isto tako zabilježiti njegove informacije za kontakt te bi trebao naznačiti kontekst ili mjesto provedbe procjene zdravstvenog stanja.

U nastavku postupka uzima se medicinska anamneza pacijenta, uključujući poznate podatke o primljenim cjepivima. Ako se tijekom uzimanja medicinske anamneze pokaže da postoji potreba za neposrednim praćenjem ili daljnjim pretragama, pacijent se upućuje u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu te se napomene liječnika koji obavlja pregled bilježe na odgovarajući način.

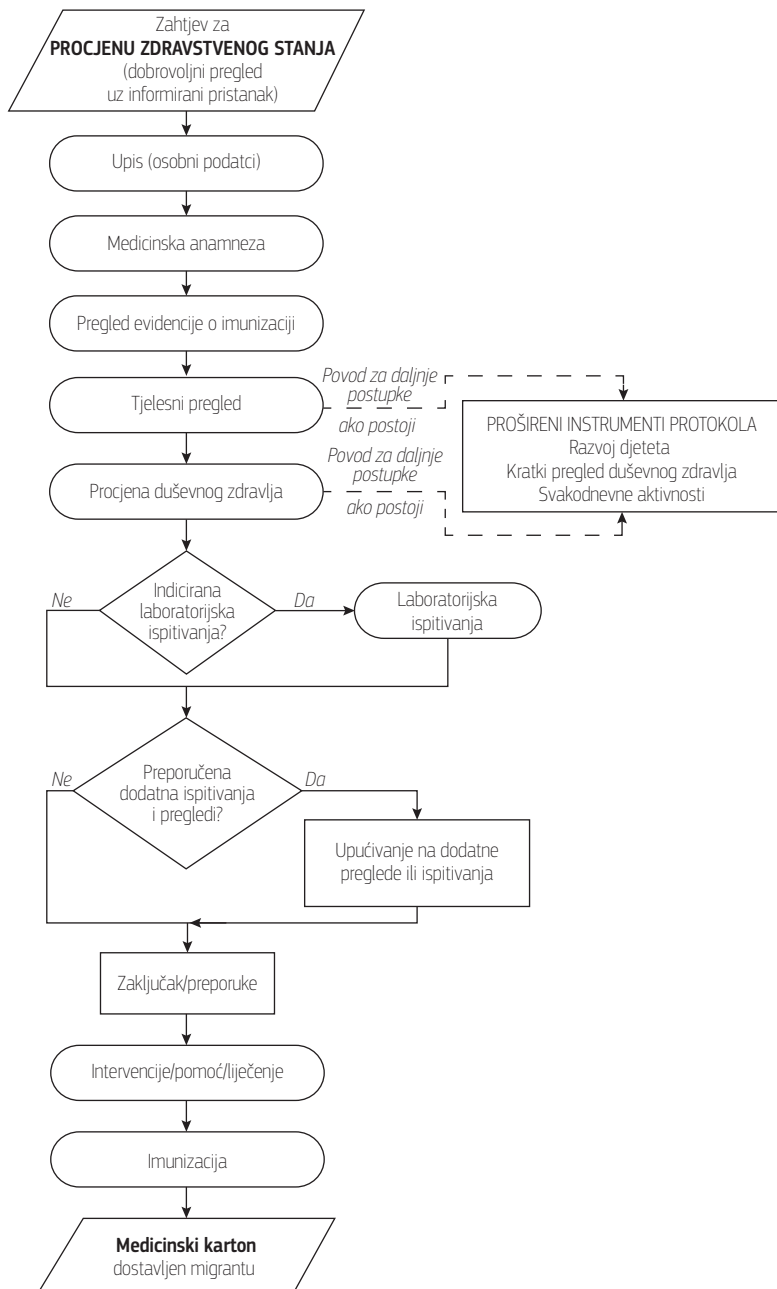
Procjene zdravstvenog stanja provode se na potpuno dobrovoljnoj osnovi.

Scenariji postupka procjene zdravstvenog stanja

Neki su od mogućih operativnih scenarija sljedeći:

- liječnik koji obavlja pregled provodi cjelokupni pregled;
- liječnik/medicinska sestra/zdravstveni asistent koji obavlja pregled dijele pregled na odgovarajući način;
- liječnik koji obavlja pregled upućuje pacijenta na daljnje pretrage ili liječenje;
- liječnik koji obavlja pregled ističe da postoji potreba za budućim praćenjem ili kontinuiranom skrbi;
- pacijentu se na temelju njegova osobnog konteksta migracije, mjesta i zdravstvenih potreba može omogućiti više od jednog pregleda ili susreta sa zdravstvenim stručnjakom.

Protokol procjene zdravstvenog stanja

Sadržaj upitnika o zdravstvenom stanju

ODJELJAK A: UPIS PACIJENTA

Opis

U ovom se odjeljku nalaze podatci koji se odnose na identifikaciju pojedinca te osnovne socijalno-demografske informacije. Njegova je svrha i utvrditi parametre u pogledu kontakta ako dođe do potrebe za prosljeđivanjem dodatnih informacija.

Mogući dodatni podaci: (druga imena), (obrazovanje), (državljanstvo).

Podatke iz rubrike (putovnica ili druga identifikacijska isprava) isto je tako moguće uzeti u ovom kontekstu.

1.	Prezime pacijenta	
2.	Ime pacijenta	
3.	Datum rođenja (DD/MM/GGGG)	
4.	Spol/rod	
5.	Zemlja rođenja/zemlje u kojima je osoba živjela/zemlje kroz koje je osoba prošla	
6.	Broj telefona ili mobitela	
7.	E-adresa	
8.	Bračni status (oženjen/udana/razdvojen(a)/neoženjen/neudana)	
9.	Broj članova obitelji s kojima putuje	
10.	Broj članova obitelji s kojima putuje mlađih od deset godina	

ODJELJAK B: INFORMACIJE O PRUŽATELJU USLUGE

Opis

Pretpostavlja se da će pojedincu tijekom putovanja možda biti potrebna pomoć na više dijelova putovanja.

Ovaj je odjeljak namijenjen identifikaciji pružatelja medicinskih usluga i omogućivanju kontakta ako to bude potrebno (npr. radi dodatnih informacija).

1.	Prezime liječnika	
2.	Ime liječnika	
3.	Broj telefona ili mobitela	
4.	E-adresa	
5.	Naziv medicinske ustanove s kojom je povezan (npr. klinika, bolnica)	
6.	Grad, zemlja	
7.	Usluge prevođenja/posredništva	D/N

ODJELJAK C: MEDICINSKA ANAMNEZA

Opis

Potvrdni odgovor na većinu ovih pitanja može se smatrati povodom (naznakom potrebe) za daljnju dijagnostičku pozornost/postupke. Te pojedivosti pripadaju u okvir stručnog znanja/liječničke tajne.

1.	Bolest ili ozljeda zbog koje je potrebna bolnička njega	D/N	
2.	Kirurške intervencije	D/N	
3.	Srčana bolest ili visoki krvni tlak	D/N	
4.	Neurološka bolest, uključujući moždani udar ili napadaje	D/N	
5.	Duševna bolest/duševni problemi	D/N	
6.	Bolest želuca ili crijeva (uključujući proljev u posljednje vrijeme)	D/N	
7.	Bolest jetre ili bubrega	D/N	
8.	Šećerna bolest ili drugi poremećaji endokrine žlijezde	D/N	
9.	Urogenitalni problemi/poremećaji	D/N	
10.	Hematološka bolest	D/N	
11.	Problemi s mišićima, kostima i zglobovima	D/N	
12.	Problemi očiju ili ušiju	D/N	
13.	Prijašnje bolovanje od raka ili tumora	D/N	
14.	Tuberkuloza, upala pluća ili druge plućne bolesti	D/N	
15.	Član obitelji koji boluje od zarazne bolesti ili bliski kontakt sa zaraznom bolešću (ili općenito kontakt s tuberkulozom)	D/N	
16.	Česta vrućica (u posljednjih šest mjeseci)	D/N	
17.	Kašalj. Navesti radi li se o dugotrajnom kašlju koji traje više od dva tjedna i javlja se s drugim simptomima	D/N	Određene će se okolnosti (npr. dugotrajni kašalj koji traje više od dva tjedna i popraćen je gubitkom težine, u obitelji postoji povijest obolijevanja od tuberkuloze itd.) smatrati povodom za dijagnostičke preglede na tuberkulozu.
18.	Znatan gubitak težine (u posljednjih šest mjeseci)	D/N	
19.	Spolno prenosive bolesti	D/N	
20.	Kožne bolesti (npr. osip)	D/N	
21.	Tetovaže, <i>piercing</i> na tijelu	D/N	(Moguće naznake virusnog hepatitisa)
22.	Prijašnje transfuzije krvi	D/N	
23.	Prijašnje mučenje, nasilje	D/N	
24.	Raseljenost (navesti trajanje)		
25.	Lijekovi koje trenutačno uzima (navesti)		
26.	Alergije, uključujući na lijekove	D/N	
27.	Pušač ili bivši pušač	D/N	
28.	Alkoholičar ili bivši alkoholičar		
29.	Trudnoće (broj)	D/N	
30.	Porodi (broj)		
31.	Posljednja mjesečnica		
32.	Trenutačna trudnoća	D/N	
33.	Tjedan trudnoće		

ODJELJAK D: PODATCI O IMUNIZACIJI PACIJENTA ***Opis**

U ovom se odjeljku navode aktualni podatci o imunizaciji.

1.	Podatci o imunizaciji dani na uvid/dostupni	D/N	
2.	Status imunizacije odgovara zahtjevima u pogledu dobi na temelju nacionalnih zahtjeva države boravka	D/N	Ako da, nastaviti s točkama od 3. do 24. i navesti datum ili dob pri cijepljenju.
3.	Cjepivo protiv difterije i tetanusa (DT)	D/N	
4.	Difterija, tetanus, pertusis (DTP)	D/N	
5.	Difterija, tetanus i pertusis (acelulami) (DTaP)	D/N	
6.	Cjepivo protiv difterije i tetanusa za starije od 6 godina (DI-TE pro adultis)	D/N	
7.	Difterija, tetanus i pertusis (acelulami) za starije od 6 godina (Tdap)	D/N	
8.	Oralno cjepivo protiv dječje paralize (OPV)	D/N	
9.	Inaktivirano cjepivo protiv dječje paralize (IPV)	D/N	
10.	Ospice, parotitis, rubeola (MO-PA-RU)	D/N	
11.	Rubeola	D/N	
12.	Ospice	D/N	
13.	Ospice – rubeola	D/N	
14.	Parotitis	D/N	
15.	Parotitis – rubeola	D/N	
16.	<i>Haemophilus influenzae</i> tipa B (Hib)	D/N	
17.	Hepatitis A	D/N	
18.	Hepatitis B	D/N	
19.	Meningokokna bolest	D/N	
20.	Humani papiloma virus (HPV)	D/N	
21.	<i>Varicella</i> (vodene kozice)	D/N	
22.	<i>Herpes zoster</i>	D/N	
23.	Pneumokokna bolest	D/N	
24.	Gripa	D/N	

* Oznake podataka o primljenim cjepivima: *Završena serija (C)*; *Nije primjereno dobi (A)*; *Nedovoljan vremenski interval (T)*; *Kontraindikacije (F)*; *Nije rutinski dostupno (R)*; *Nije odgovarajuće razdoblje godine za cijepljenje (S)*.

ODJELJAK E: KLINIČKE MJERE

1.	Visina (cm)	
2.	Težina (kg)	
3.	Indeks tjelesne mase (BMI)	(Potrebno izračunati)
4.	Opseg glave ako je dijete mlađe od 18 mjeseci (cm)	
5.	Krvni tlak, početno mjerenje: sistolički (mmHg)	
6.	Krvni tlak, početno mjerenje: dijastolički (mmHg)	
7.	Krvni tlak, ponovljeno mjerenje: sistolički (mmHg)	(Samo ako su vrijednosti početnog mjerenja više od uobičajenih)
8.	Krvni tlak, ponovljeno mjerenje: dijastolički (mmHg)	
9.	Otkucaji srca, početno mjerenje (/min)	
10.	Frekvencija disanja (/min)	
11.	Otkucaji srca, ponovljeno mjerenje (/min)	
12.	Oštrina vida u lijevom oku (bez korekcije)	
13.	Oštrina vida u desnom oku (bez korekcije)	
14.	Oštrina vida u lijevom oku (s korekcijom)	
15.	Oštrina vida u desnom oku (s korekcijom)	

ODJELJAK F: NALAZI

Opis

Strukturirani elementi odjeljka o tjelesnom pregledu služe kao podsjetnik liječnicima u pogledu sustava koje trebaju pregledati. Odgovarajuća se rubrika označuje kvačicom, ali potrebno je omogućiti i više prostora za napomene u koji se mogu zabilježiti pojedinosti o važnim nalazima.

1.	Opći izgled i nutritivni status	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno
2.	Sluh i uši	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno
3.	Oči	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno
4.	Nos, usta, grlo (uključujući zube)	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno
5.	Srce (S1, S2, šum, trenje)	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno
6.	Prsni koš	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno
7.	Pluća	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno
8.	Abdomen (uključujući jetru, slezenu)	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno
9.	Spolni organi	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno
10.	Ingvinalno područje (uključujući adenopatiju)	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno
11.	Ekstremiteti (uključujući puls, edeme)	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno
12.	Mišićno-koštani sustav (uključujući držanje)	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno
13.	Koža (uključujući nalaze koji upućuju na samoozljeđivanje ili ubrizgavanje)	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno
14.	Limfni čvorovi	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno
15.	Živčani sustav	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno
16.	Duševno stanje (uključujući raspoloženje, inteligenciju, opažanje, misaone procese, ponašanje tijekom pregleda)	Normalno/abnormalno/nije procijenjeno Naznake: Ako postoje dokazi o slabijem pamćenju koje bi moglo utjecati na uobičajene aktivnosti, potrebno je ispuniti obrazac za kratki pregled duševnog stanja. Naznake: Ako postoje dokazi o znatnom poremećaju ličnosti, duševnoj bolesti ili zlorupabi droga, vjerojatno će biti potrebno izvješće specijalista.

Informacije koje je potrebno uzeti u obzir pri obavljanju medicinskog pregleda

Pri pregledu novopristiglih simptomatičnih ili asimptomatičnih migranata trebalo bi uzeti u obzir određene bolesti u skladu sa zemljom podrijetla. Dulji tranzit do konačnog odredišta kroz veći broj zemalja i okruženja s epidemiologijom bolesti koja se razlikuje od one u zemlji podrijetla utjecat će na bolesti koje je potrebno uzeti u obzir.

Zarazne bolesti koje se uzimaju u obzir u skladu sa zemljom podrijetla

Bolest	Pokazatelj	Sirija	Afganistan	Irak	Eritreja	Somalija
Difterija	Slučajevi prijavljeni SZO-u 2012., 2013. i 2014.	0, 0 i nije primjenljivo	0, 0, 0	3, 4 i 5	8, 0 i nije primjenljivo	65, 7 i nije primjenljivo
Tifusna groznica	Rizik od tifusa	✓	✓	✓	✓	✓
Kolera	Rizik	U posljednje vrijeme nije bilo pojave zaraze	Periodične pojave zaraze	Izbijanje zaraze u Bagdadu, Babilonu, Najafu, Kadisiji i Muthanni.	Nije primjenljivo	Endemska
Hepatitis A	Rizik	Visoki stupanj endemije	Nije primjenljivo	Visoki stupanj endemije	Visoki stupanj endemije	Visoki stupanj endemije
Hepatitis E	Rizik	Nije primjenljivo	Nije primjenljivo	Visoki stupanj endemije	Nije primjenljivo	Visoki stupanj endemije
Helmintijaza	Rizik od helmintijaze koja se širi putem tla (gliste, crv vlašnjak, rudarska glista)	+	++	+	++	++
	Rizik od urinarne šistosomijaze	✓		✓	✓	✓
Lišmanijaza	Rizik od kožne lišmanijaze	✓	✓	✓	✓	✓
	Rizik od visceralne lišmanijaze	✓	✓	✓	✓	✓
Hepatitis B	Prevalencija kroničnog hepatitisa B	Srednji stupanj prevalencije: 5,6 %	Visoki stupanj prevalencije: 10,5 %	Niski stupanj prevalencije: 1,3 %	Visoki stupanj prevalencije: 15,5 %	Visoki stupanj prevalencije: 12,4 %
Hepatitis C	Prevalencija	Visoki stupanj prevalencije: 3,1 %	Visoki stupanj prevalencije: 1,1 %	Visoki stupanj prevalencije: 3,2 %	Visoki stupanj prevalencije: 1 %	Nije primjenljivo
HIV	Prevalencija	Niski stupanj	Nije primjenljivo	Niski stupanj	Niski stupanj	Niski stupanj
Malaria	Rizik od malarije	Nema pojave malarije	Rizik od <i>P. vivax</i> >> <i>P. falciparum</i>	Nema pojave malarije	Rizik od <i>P. falciparum</i> i <i>P. vivax</i>	Rizik od <i>P. falciparum</i>
Ospice	Pojava na 100 000 ljudi 2013. i 2014.	1,84 i 2,68	1,41 i 1,75	2,09 i 3,02	0,77 i 0,02	2,17 i 9,12
Dječja paraliza	Slučajevi prijavljeni SZO-u 2012., 2013. i 2014.	0, 35 i nije primjenljivo	46, 17 i 28	0, 0 i 2	0, 0 i 0	1, 195 i 5
Tuberkuloza	Pojava na 100 000 ljudi	Niski stupanj: 17	Visoki stupanj: 189	Niski stupanj: 25	Visoki stupanj: 40 do 499	Visoki stupanj: 285
Antimikrobna rezistencija	Rizik od nošenja gram negativnih bakterija otpornih na višestruke lijekove	Nije primjenljivo	Nije primjenljivo	Nije primjenljivo	Nije primjenljivo	Nije primjenljivo
Bjesnoća	Razina rizika od zaraze ljudi bjesnoćom	Visoka	Visoka	Visoka	Visoka	Visoka

Zarazne bolesti koje se uzimaju u obzir u prenapučenim područjima

Zbog loših životnih uvjeta, prenapučenih skloništa te centara za zadržavanje i izbjegličkih kampova, može se povećati rizik od širenja uši i/ili buha koje u rijetkim slučajevima mogu prenositi bolesti, na primjer bolesti koje prenose uši (povratna groznica koju uzrokuje *Borrelia recurrentis*, rogovska groznica koju prenosi *Bartonella quintana*, pjegavi tifus koji uzrokuje *Rickettsia prowazekii*) te murini tifus, a i od širenja grinja (svrab). Posljednjih su mjeseci u Nizozemskoj, Njemačkoj, Finskoj i Belgiji prijavljeni sporadični slučajevi povratne groznice među migrantima iz Eritreje, Somalije i Sudana.

Pojave meningokoknih bolesti povezuju se s prenapučenošću okruženja u kojemu se nalaze izbjeglice. Čimbenici koji pridonose širenju bolesti jesu zajedničke spavaonice, loša razina higijene i ograničen pristup medicinskoj skrbi. Dokazano je da su pojedinci u prenapučenim okolinama češće nositelji meningokoka, a u većini se slučajeva zaraze zbog izlaganja asimptomatičnim nositeljima. Meningokokna bolest najčešće se javlja među djecom, ali je i dalje vodeći uzrok meningitisa i sepse među adolescentima, mladih odraslih osoba i odraslih osoba, posebno u gusto naseljenim područjima, kao što su izbjeglički kampovi. Nadalje, prenapućenost se povezuje s povećanim širenjem ospica, vodenih kozica i gripe.

Zarazne bolesti koje se uzimaju u obzir za diferencijalne dijagnoze tijekom kliničkog pregleda

Klinički simptomi	Diferencijalna dijagnoza koja se uzima u obzir
Vrućica	Tifusna groznica Malaria Bolesti koje prenose uši Visceralna lišmanijaza
Respiratomi simptomi	Tuberkuloza Gripa
Simptomi gastrointestinalnih bolesti	Kolera Tifusna groznica Helmintijaza: gliste, crv vlašnjak, rudarska glista
Rane	Svrab Kožna lišmanijaza Kožna difterija
Kožni osip	Ospice Rubeola Bolesti koje prenose uši
Meningitis ili drugi neurološki simptomi	Bjesnoća Meningokokni meningitis

ODJELJAK G: LABORATORIJSKA I DRUGA ISPITIVANJA

1.	Analiza urina: test traka za albumin ili bjelančevine, šećer i krv
2.	Brzi test na malariju (<i>panmalaria</i>)
3.	Trudnoća
4.	Elektrokardiogram
5.	Mantouxov test

ODJELJAK H: DIJAGNOSTIČKA ISPITIVANJA koja se, prema potrebi, uzimaju u obzir na određitu, osim u hitnom slučaju kad se osoba upućuje u bolnicu

1.	Slikovna dijagnostika: rendgenska snimka prsnog koša
2.	Slikovna dijagnostika: druge rendgenske snimke
3.	Slikovna dijagnostika: druga slikovna dijagnostika (npr. ultrazvuk itd.)
4.	Elektrokardiogram (ako se ne provodi na licu mjesta)
5.	Laboratorij: kompletna krvna slika
6.	Laboratorij: kreatinin
7.	Laboratorij: hepatitis B površinski antigen (HBsAg)
8.	Laboratorij: serologija hepatitisa C
9.	Laboratorij: HIV
10.	Laboratorij: sifilis
11.	Laboratorij: ispitivanja funkcije jetre
12.	Laboratorij: tuberkuloza (razmaz sputuma)
13.	Instrument: obrazac za kratko ispitivanje mentalnog stanja u pogledu demencije
14.	Instrument: procjena aktivnosti svakodnevnog života
15.	Instrument: grafički prikaz razvoja u ranom djetinjstvu
16.	Ostala upućivanja (specijalist, skrb povezana s trudnoćom, bolnička skrb itd.)
17.	
18.	
19.	

ODJELJAK I: SAŽETAK NALAZA**Opis**

Uporabiti oznaku za međunarodnu klasifikaciju bolesti (ICD) radi zaštite povjerljivosti i moguće osjetljivosti pacijenta, prema potrebi.

1.	Je li utvrđeno ozbiljno zdravstveno stanje?	
2.	Tuberkuloza, aktivna, zarazna	Uporabiti oznaku ICD A15-A19
3.	Tuberkuloza, aktivna, nije zarazna	Uporabiti oznaku ICD A15-A19
4.	Spolno prenosive bolesti	Uporabiti oznaku ICD A50-A64
5.	Virus humane imunodeficijencije	Uporabiti oznaku ICD B20-B24
6.	Tjelesno oštećenje/invalidnost	
7.	Ozbiljni poremećaji duševnog zdravlja	
8.	Ovisnost o određenim tvarima (zloporaba)	
9.	Ostala ozbiljna stanja (navesti)	

ODJELJAK J: PREPORUKE ZA LIJEČENJE

1.	Je li potrebno liječenje?	
2.	Je li potrebno liječenje sifilisa (ICD A50-A64)?	
3.	Je li potrebno liječenje malarije?	
4.	Je li potrebno liječenje gastrointestinalnih parazita (npr. liječenje zbog pretpostavljanja bolesti)?	
5.	Je li potrebno liječenje za akutno stanje?	
6.	Je li potrebno liječenje za kronično stanje?	
7.	Potrebna je bolnička skrb (trenutačna)	
8.	Potrebna je bolnička skrb (u roku od nekoliko dana)	
9.	Potrebna je bolnička skrb (u roku od nekoliko mjeseci)	
10.	Je li potrebna imunizacija?	
11.	Je li potrebna prilagodba smještaja ili osiguravanje odgovarajućeg smještaja?	

ODJELJAK K: PREPORUKE ZA PUTOVANJE

1.	Je li pacijent spreman za daljnje putovanje (da/pod određenim uvjetima/ne)?	
2.	Je li pacijentu potrebna posebna medicinska pomoć tijekom putovanja?	
3.	Ako je pacijentica trudna, ne smije putovati prije...?	
4.	Ako je pacijentica trudna, smije putovati prije...?	
5.	UP: Sanitetsko vozilo	(UP = uvjeti putovanja)
6.	UP: invalidska kolica	
7.	UP: nosila	
8.	UP: kisik	
9.	UP: čišćenje crijeva	
10.	UP: pelene	
11.	UP: urinarni kateter	
12.	UP: ostalo	
13.	UP: medicinska pratnja	
14.	UP: obiteljska pratnja	
15.	UP: operativna pratnja	

ODJELJAK L: PREPORUKE ZA RAZDOBLJE NAKON DOLASKA

1.	PND: posebne potrebe u pogledu školovanja	(PND = preporuke za razdoblje nakon dolaska)
2.	PND: posljedice za svakodnevne aktivnosti (potrebna pomoć)	
3.	PND: posebne potrebe u pogledu smještaja	
4.	PND: pregled liječnika opće prakse u svrhu praćenja (u roku od tjedan dana/mjesec dana/šest mjeseci)	
5.	PND: pregled specijalista u svrhu praćenja (u roku od tjedan dana/mjesec dana/šest mjeseci)	

ODJELJAK M: NAČIN LIJEČENJA

Navesti primljenu terapiju i trajanje te doze primljenih lijekova.

1.	Terapija za liječenje sifilisa (ICD A50-A64)	
2.	Terapija za liječenje malarije	
3.	Terapija za liječenje gastrointestinalnih parazita	
4.	Terapija za liječenje drugih stanja (navesti lijekove i dozu)	
5.	Terapija – primijenjena je druga vrsta liječenja (navesti)	

ODJELJAK N: DAVANJE CJEPIVA

1.	Provedeno cijepljenje (datum/doza i primjena/broj serije)	
2.	Cjepivo: DT	
3.	Cjepivo: DTP	
4.	Cjepivo: DTaP	
5.	Cjepivo: Td	
6.	Cjepivo: Tdap	
7.	Cjepivo: dječja paraliza – OPV	
8.	Cjepivo: dječja paraliza – IPV	
9.	Cjepivo: MO-PA-RU	
10.	Cjepivo: rubeola	
11.	Cjepivo: ospice	
12.	Cjepivo: ospice – rubeola	
13.	Cjepivo: parotitis	
14.	Cjepivo: parotitis – rubeola	
15.	Cjepivo: Hib	
16.	Cjepivo: hepatitis A	
17.	Cjepivo: hepatitis B	
18.	Cjepivo: meningokokna bolest	
19.	Cjepivo: humani papiloma virus	
20.	Cjepivo: vodene kozice	
21.	Cjepivo: pneumokokna bolest	
22.	Cjepivo: gripa	
23.	Cjepivo: ostalo	

Cijepljenje bi se trebalo nuditi prema potrebi u skladu s nacionalnim smjernicama zemlje domaćina u pogledu cijepljenja.

Ako dokumentacija nije dostupna ili je nedostatna, pojedinca je potrebno smatrati necijepljenim. Za najbolju moguću zaštitu pojedinca treba primijeniti i zabilježiti prve doze serije cjepiva što je prije moguće nakon ulaska u zemlju domaćina ili registracije u toj zemlji te nastaviti sa serijom cjepiva u mjestu dugoročnog boravka u skladu s nacionalnim smjernicama zemlje domaćina.

Prioritetna bi trebala biti zaštita od ospica, rubeole, difterije, tetanusa, pertusisa, dječje paralize, Hib-a (za mlađe od šest godina ako nema drugih preporuka specifičnih za zemlju) i hepatitisa B.

Mogu se razmotriti i dodatna cijepljenja protiv sljedećih bolesti:

- invazivna meningokokna bolest (bolest koja je uobičajena u gusto naseljenim područjima, kao što su izbjeglički kampovi; cjepivo je uključeno u brojne rutinske programe u EU-u);
- vodene kozice (bolest koja je uobičajena u prenapučenim područjima, a razina osjetljivosti visoka je među migrantima; cjepivo je uključeno u određene rutinske programe u EU-u);
- invazivna pneumokokna bolest (cjepivo je uključeno u brojne rutinske programe u EU-u);
- gripa (bolest koja je uobičajena u prenapučenim područjima tijekom sezone gripe; cjepivo je uključeno za svu djecu u određenim rutinskim programima u EU-u te za rizične skupine, uključujući starije osobe, u svim rutinskim programima u EU-u).

Cijepljenja koja se nude u nedostatku dokumentiranih dokaza o prethodnom cijepljenju

Bolest/dobna skupina	Djeca i adolescenti (mlađi od 18 godina)	Odrasle osobe (starije od 18 godina)
Prioritetna cijepljenja		
Ospice, parotitis, rubeola	Cijepuju se osobe od devet mjeseci ili starije. Dvjesto doza cjeviva MO-PA-RU* cijepuju se u razmaku od najmanje mjesec dana, ali ako je moguće i dulje u skladu s nacionalnim smjericama. Cjepivo protiv ospice dano prije 12. mjeseca starosti ne potiče zaštitu kod svih te je to cijepljenje potrebno ponoviti nakon navršanih 12 mjeseci.	Cijepuju se svi, jedna ili dvije doze cjeviva MO-PA-RU u skladu s nacionalnim propisima*.
Difterija, tetanus, pertusis, dječja paraliza, Hib	Cijepuju se sve osobe stare dva mjeseca ili starije; tri doze cjeviva DTaP-IPV-Hib (komponenta za Hib samo kod djece mlađe od šest godina ako nema drugih preporuka specifičnih za zemlju) u razmaku od najmanje mjesec dana, nakon čega slijedi udarna doza u skladu s nacionalnim smjericama. Peterovalentna i šesterovalentna kombinirana cjeviva dopuštena su za djecu do šest godina.	Cijepuju se sve odrasle osobe, tri doze cjeviva TdaP-IPV** u skladu s nacionalnim smjericama

Bolest/dobna skupina	Djeca i adolescenti (mlađi od 18 godina)	Odrasle osobe (starije od 18 godina)
Razmotriti		
Hepatitis B	Cijepi se sve osobe stare dva mjeseca ili starije; tri doze u skladu s nacionalnim smjericama***. Cijepi se novorođenčad majki pozitivnih na HBsAg u roku od 24 sata nakon rođenja u skladu s nacionalnim smjericama.	Cijepi se sve odrasle osobe, uz prethodni pregled ili bez njega, u skladu s nacionalnim smjericama.
Meningokokna bolest	Potrebno je pratiti nacionalne smjernice za meningokokna cjepiva protiv seroloških skupina A, B, C, W135 i Y, osim ako epidemiološka situacija pokazuje drukčije.	
Pneumokokna bolest	Cijepi se osobe stare dva mjeseca ili starije; jedna do tri doze konjugiranog cjepiva u razmaku od najmanje mjesec dana u skladu s nacionalnim smjericama.	Cijepi se sve osobe u dobi od 65 godina ili starije u skladu s nacionalnim smjericama.
Vodene kozice	Potrebno je pratiti nacionalne smjernice, osim ako je zbog epidemiološke situacije potrebno postupiti drukčije. Ako ga se upotrebljava, cijepi se osobe stare 11 mjeseci ili starije; dvije doze cjepiva u razmaku od najmanje mjesec dana, ali ako je moguće i dulje.	Potrebno je pratiti nacionalne smjernice, osim ako je zbog epidemiološke situacije potrebno postupiti drukčije. Razmotriti cijepljenje neimunih žena koje nisu trudne, ali su u dobi za rađanje djece.
Gripa	Potrebno je pratiti nacionalne smjernice, osim ako je zbog epidemiološke situacije potrebno postupiti drukčije. Razmotriti cijepljenje rizičnih skupina osoba starijih od šest mjeseci prije sezone gripe i tijekom nje.	Potrebno je pratiti nacionalne smjernice, osim ako je zbog epidemiološke situacije potrebno postupiti drukčije. Razmotriti cijepljenje rizičnih skupina uključujući trudnice prije sezone gripe i tijekom nje.
Tuberkuloza	Cjepivom BCG cijepi se u skladu s nacionalnim smjericama. Ne preporučuje se docjepljivanje cjepivom BCG.	Cjepivo BCG općenito se ne preporučuje za odrasle, osim ako je to potrebno zbog posebnih razloga.

* Cjepivo MO-PA-RU kontraindicirano je za osobe s ugroženim imunološkim sustavom i tijekom trudnoće. Trebalo bi izbjegavati trudnoću mjesec dana nakon primitka cjepiva MO-PA-RU.

** Ako nema dostatnih količina cjepiva, cijepiti najmanje jednom dozom koja sadržava komponentu protiv acelularnog pertusisa.

*** Prije cijepjenja može se provesti testiranje na zarazu virusom hepatitisa B (HBsAg).

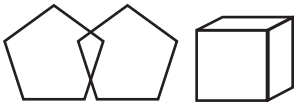
Obrazac za kratko ispitivanje duševnog stanja u pogledu demencije

Prilagođeno iz Folstein i dr. J psychiat. Res., 1975., svezak 12., str. 189.–198.

Datum _____ / _____ / _____

Ime pacijenta: _____

Potpis liječnika: _____

Stavka	Bodovi
Upis	
1. Recite tri riječi i upozorite pacijenta da ćete ga za tri minute zamoliti da ih ponovi. Provjerite sjeća li ih se odmah.	3
Pozornost/koncentracija	
2. Zamolite pacijenta da broji unatrag od 100 po sedam (do pet koraka) ili da sriče riječ „SVIJET“ unatrag.	5
Kratkotrajno pamćenje	
3. Sjećanje. Zamolite pacijenta da ponovi riječi iz prvog pitanja.	3
Jezik	
4. Zamolite pacijenta da imenuje dva poznata predmeta koje mu pokažete (npr. olovka, ura).	2
5. Zamolite pacijenta da ponovi sljedeću rečenicu: „Bez ako, i ili ali“ (eng. <i>No ifs, ands or buts</i>).	1
6. Zamolite pacijenta da učini sljedeće s komadom papira: <ul style="list-style-type: none"> • podigne ga lijevom rukom; • presavije ga; • stavi ga na pod. Sva mu tri napatka dajte prije no što mu date papir.	3
7. Zamolite pacijenta da učini što piše na papiru („zatvorite oči“).	1
8. Zamolite pacijenta da napiše kratku rečenicu (mora sadržavati subjekt i predikat te biti smisljena).	1
Orijentacija	
9. Zamolite pacijenta da vam kaže svoju adresu ili mjesto gdje se sada nalazite (kućni broj, ulica, grad, država/zemlja).	5
10. Upitajte ga koji je datum, dan u tjednu te godišnje doba (dan, mjesec, godina, dan u tjednu, godišnje doba).	5
Vizualno-prostorne vještine	
11. Zamolite pacijenta da precrta ovu sliku (peterokuti koji se križaju ili trodimenzionalna kocka).	1
	
Ukupno	30
Vjerojatnost kognitivnih poteškoća, rezultat niži od 24	
Sigurno postojanje kognitivnih poteškoća, rezultat niži od 17	

Izvor: Handbook for Medical Examiners, Immigration New Zealand (Priručnik za liječnike, Odjel za imigraciju Novog Zelanda).

Grafički prikaz razvoja u ranom djetinjstvu

Dob 1–2 mjeseca		
Aktivnosti koje se promatraju tijekom ispitivanja	Aktivnosti o kojima govore roditelji ili skrbnik	
Drži glavu uspravno i podiže ju.	Prepoznaje roditelje.	
Zapaža lica i prati predmete koji se kreću kroz vidno polje.	Počinje se vokalno izražavati.	
Obraća pozornost na glasove.	Spontano se osmjehuje.	
Dob 3–5 mjeseci		
Aktivnosti koje se promatraju tijekom ispitivanja	Aktivnosti o kojima govore roditelji ili skrbnik	
Prima kocku, najprije ulnamnim dijelom šake, a zatim i palčanim.	Smije se.	
Poseže za predmetima i prinosi ih ustima.	Očekuje hranu kad ju vidi.	
Igra se proizvodeći zvukove.	Okreće se s leđa na bok.	
Sjedi uz potporu.		
Dob 6–8 mjeseci		
Aktivnosti koje se promatraju tijekom ispitivanja	Aktivnosti o kojima govore roditelji ili skrbnik	
Kraće vrijeme sjedi samo.	Okreće se s leđa na trbuh.	
Poseže jednom rukom.	Moguće je spriječiti ga u nečemu riječju „ne“.	
Najprije podiže mali predmet dlanom, a zatim ga zahvaća s pomoću palčanog mišića.		
Oponaša „pa-pa“ i teпа.		
Prebacuje predmet iz ruke u ruku u ravnini s tijelom.		
Dob 9–11 mjeseci		
Aktivnosti koje se promatraju tijekom ispitivanja	Aktivnosti o kojima govore roditelji ili skrbnik	
Stoji pridržavajući se.	Hoda podupirući se na namještaj	
Oponaša igre s pljeskanjem i „ku-kuc“.	Slijedi naredbe od jednog koraka, na primjer „Dodi“ ili „Daj mi to“.	
Koristi se palcem i kažiprstom pri podizanju malog predmeta.		
Dob godinu dana		
Aktivnosti koje se promatraju tijekom ispitivanja	Aktivnosti o kojima govore roditelji ili skrbnik	
Samostalno hoda.	Pokazuje na predmet koji želi.	
Smisljeno govori „mama“ i „tata“.	Zna izgovoriti jednu ili dvije riječi.	
Može bez problema podignuti mali predmet palcem i kažiprstom.		
Nakon pokazivanja zna spustiti kocku u čašu.		
Daje igračku na zahtjev.		

Dob 18 mjeseci	
Aktivnosti koje se promatraju tijekom ispitivanja	Aktivnosti o kojima govore roditelji ili skrbnik
Gradi kule s tri do četiri kocke.	Hoda uz i niz stube.
Baca loptu.	Zna izgovoriti od 4 do 20 riječi
Spontano šara.	Razumije naredbu od dva koraka.
Zna sjesti na stolac.	Nosi lutku i grli ju.
Izbacuje male predmete iz boce.	Samostalno se hrani.
Dob 24 mjeseca	
Aktivnosti koje se promatraju tijekom ispitivanja	Aktivnosti o kojima govore roditelji ili skrbnik
Govori kratke rečenice od dvije riječi ili više.	Verbalizira potrebu za odlaženjem na zahod.
Gradi kule sa šest do sedam kocki.	Okreće jednu po jednu stranicu u knjizi.
Pokazuje na imenovane predmete i slike.	Igra se oponašanjem.
Može stajati na jednoj nozi i odskočiti od poda objema nogama.	Samo se odijeva u jednostavnu odjeću.
Dob 30 mjeseci	
Aktivnosti koje se promatraju tijekom ispitivanja	Aktivnosti o kojima govore roditelji ili skrbnik
Hoda unatrag i počinje skakutati na jednoj nozi.	Pomaže pri pospremanju stvari.
Drži bojicu u šaci, preslikava grubi krug.	Oblači odjeću.
Pokazuje na predmete čija je uporaba opisana.	Razgovara.
Samo sebe naziva „ja“.	
Dob tri godine	
Aktivnosti koje se promatraju tijekom ispitivanja	Aktivnosti o kojima govore roditelji ili skrbnik
Drži bojicu prstima, preslikava krug.	Odijeva se uz nadzor.
Gradi kulu od osam kocki i most od tri kocke.	
Zna reći kako se zove i preziva.	
Dob tri do četiri godine	
Aktivnosti koje se promatraju tijekom ispitivanja	Aktivnosti o kojima govore roditelji ili skrbnik
Penje se uz stube, nogu po nogu.	Samostalno jede u vrijeme objeda.
Počinje zakopčavati i otkopčavati gumbе.	Skida cipele i jaknu.
Odgovara na naredbu da stavi igračku na stol ili ispod njega.	
Zna svoj spol.	
Zna reći svoje puno ime.	
Dob četiri do pet godina	
Aktivnosti koje se promatraju tijekom ispitivanja	Aktivnosti o kojima govore roditelji ili skrbnik
Trči i okreće se bez gubitka ravnoteže.	Samo odlazi na zahod.
Može stajati na jednoj nozi najmanje deset sekundi.	Samo se odijeva, ali ne veže cipele.
Zakopčava odjeću.	
Zna nabrojati dane u tjednu.	

Izvor: CIC DMP Handbook (Priručnik CIC DMP).

EW-01-15-731-HR-N

Ured za publikacije

ISBN 978-92-79-52047-1
doi:10.2875/669606